

Кравчук О.А.

студентка;

Прутська О.О.

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,
Вінницький національний аграрний університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Кредитна політика банку значною мірою визначає потенціал його доходів. Від ефективності кредитної політики залежить якість кредитного портфеля банку. Від структури та якості кредитного портфеля банку значною мірою залежить його стабільність, репутація й фінансовий успіх. Як індикатор кредитної активності банківського сектору в економіці використовується показник, що відображає частку наданих банками кредитів у ВВП країни. Зниження в Україні за останній період цього відносного показника свідчить про погіршення якості кредитних вкладень банків.

Темпи приросту банківських позик впродовж 2010–2011 рр. були в кілька разів нижчими, ніж темпи приросту ВВП за цей же період. Впродовж 2013 р. спостерігалася наступна тенденція: темп приросту ВВП склав +3,1%, а темпи банківського кредитування збільшилися на 11,7% порівняно з попереднім роком. Частка банківських кредитів у ВВП у 2008 р. становила 83,4%, а за підсумками 2013 р. – 62,6%. За даними НБУ, протягом 2017 року валові кредити корпораціям продовжували скорочуватися – до 28,7% ВВП. Співвідношення кредитів фізичним особам до ВВП за 2017 рік майже не змінилося (5,7% до ВВП за валовими та 3,1% – за чистими кредитами) і залишається дуже низьким порівняно з країнами-сусідами [1, с. 35]. Для порівняння: частка банківського кредитування у ВВП Японії становить 193%, у США – 119%, у Німеччині – 112% [2, с. 15].

Після кризи 2008 року банки фокусувалися переважно на кредитуванні корпорацій, в результаті чого частка кредитів фізичним особам у валовому кредитному портфелі скоротилася з 36,4% у 2008 році до 15,7% в 2016 року. Розгортання споживчого кредитування у 2017 році розвернуло цей тренд, особливо помітно за чистими кредитами. У квітні 2018 року частка валових та чистих кредитів фізичних осіб становила вже 16,6% та 17,7% відповідно. В умовах значної кількості реструктуризацій зі зниженням відсоткових ставок та погіршення якості кредитного портфеля скоротилися процентні доходи банків, отриманих від корпорацій. Натомість відновлення споживчого кредитування та значно вища дохідність таких кредитів обумовила зростання частки процентних доходів від фізичних осіб – 33,8% за 4 місяці 2018 року. Наразі кожна гривня кредитів фізичним особам дає приблизно удвічі більше процентного доходу ніж за кредитами корпорацій.

До кризи 2014 року та під час її гострої фази найбільші державні монополії отримували значні збитки, тому мали проблеми з кредитуванням. На сьогодні найменше непрацюючих кредитів серед підприємств легкої промисловості, сільського господарства, транспорту та електроенергетики.

Найбільше – у будівництві та хімічній промисловості. Протягом останнього року ситуація з обслуговуванням кредитів великого бізнесу майже не поліпшилася. В деяких галузях з великою концентрацією непрацюючих кредитів – машинобудуванні, добувній промисловості – їхня частка навіть помірно зросла. Водночас у галузях, де концентрація набагато менша (транспорт, харчова промисловість, сільське господарство), ця частка помірно знижується [1, с. 35].

За даними НБУ, протягом останніх років основне джерело непрацюючих кредитів – це великі бізнес-групи, які не мають змоги або не бажають обслуговувати борги, накопичені до кризи. У загальній сумі кредитів, виданих 20 найбільшим групам, частка непрацюючих становить 86%, а без урахування бізнес-групи Приват 76%, що на понад 25 в. п. вище від показника для решти боржників [1, с. 36].

Означені явища викликають необхідність посилення уваги до кредитної політики банківських установ. Удосконалення практики кредитування потребує розробки оптимальної для банку організації цього процесу. Для цього банки приділяють увагу пошуку оптимальних варіантів методики розрахунку кредитоспроможності позичальників, удосконаленню правил кредитування.

Принципи кредитної політики можна поділити на два види: загальноекономічні та специфічні. Загальноекономічні принципи включають управління кредитними операціями, процес кредитування (дотримання терміну, цільового характеру, забезпеченості, платності), цілеспрямованість. До специфічних принципів належать ліквідність, доходність, надійність.

Кредитна політика банку визначається, по-перше, пріоритетами у виборі клієнтів і кредитних інструментів (сегментування ринку);

– по-друге, нормами-правилами, що регламентують практичну діяльність банківського персоналу, який реалізує ці пріоритети на практиці;

– по-третє, можливістю управляти ризиком (у т. ч. кредитним), який залежить від компетентності керівництва банку і рівня кваліфікації персоналу, котрий займається відбором конкретних кредитних заявок і розробкою кредитних угод.

Елементи кредитної політики знаходять своє практичне втілення в організаційних формах кредитної політики, тобто прийомах, способах, методах реалізації кредитної політики. Таким чином, кредитна політика комерційного банку визначається, з одного боку, загальними установками, що стосуються операцій із клієнтурою, які розробляються і фіксуються в меморандумі про кредитну політику, і з іншого – це практична діяльність банківського персоналу, який втілює ці установки в життя. Комерційні банки у відповідності зі своєю специфікою формують головну мету, основні напрями кредитування, які на прикладі світової практики відображаються в меморандумі кредитної політики.

Найчастіше кредитна політика банку розрізняється за наступними типами: обережна (консервативна), помірна чи агресивна (ризикова). Особливості цих типів зведено в таблицю 1.

Особливості різних типів кредитної політики банку [3]

Тип кредитної політики банку	Пріоритети	Ознаки і специфіка реалізації
Обережна (консервативна)	Пріоритет – надавати перевагу жорсткому контролю за рівнем кредитного ризику. Така політика характерна для новоствореного банку, або банку, який вже має суттєві проблеми з якістю кредитного портфеля	Превалюють короткострокові кредити, ґрунтовна оцінка кредитоспроможності позичальника та суттєвий перелік умов для надання кредиту; високі відсоткові ставки за кредитами, жорсткі процедури ліквідації проблемної заборгованості. Питома вага кредитів у загальному обсязі робочих активів банку не більше 30%, банк забезпечує свою прибутковість за рахунок менш ризикованих активних операцій.
Поміркована	Пріоритет підтримання середнього рівня ризику, який утримувати фінансову стабільність банку в короткостроковій і довгостроковій перспективі.	Превалюють типові (стандартні) умови кредитування, має місце пролонгація та реструктуризації кредитної заборгованості. Питома вага кредитів у загальному обсязі робочих активів становить 30-50%.
Агресивна (ризикова)	Пріоритет-максимізація доходів від кредитної діяльності та розширення її обсягів, незважаючи на високий рівень кредитного ризику	Превалюють кредити більш ризиковим категоріям позичальникам, охоплюється максимально можлива кількість клієнтів, мають місце довгострокові кредити, невисокі відсоткові ставки, має місце пролонгація боргу. Питома вага кредитів більше, ніж 50% загального обсягу робочих активів

З метою реалізації продуманої та зваженої кредитної політики банки в сучасних умовах розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують механізми її здійснення. Ця політика формується на основі факторів, що визначаються обсягом капіталу й активів банку, складом його клієнтури, спеціалізацією, місцезнаходженням, наявністю мережі філій, станом економічної кон'юнктури, ситуацією на грошовому ринку тощо. До зазначених факторів можна також винести пріоритети у виборі клієнтів і кредитних інструментів (сегментація ринку) та норми і правила, що регламентують повноваження персоналу банку, який реалізує ці пріоритети на практиці.

У процесі проведення кредитної політики банківські установи виходять із необхідності забезпечити поєднання своїх інтересів та інтересів акціонерів банку, вкладників і позичальників. З огляду на це основним критерієм кредитної політики є принцип пріоритетності мінімізації рівня ризику над дохідністю, відповідно до якого банк незалежно від суми потенційного доходу має відмовити клієнту в наданні кредиту, якщо така операція пов'язана з недопустимим рівнем ризику. Отже, банк має встановлювати для себе плановий рівень процентного доходу за кредитом (що вимірюється рівнем

відсотка за кредитною операцією) та максимально допустимий рівень ризику, який він може взяти на себе, надавши цю позичку.

Дотримання зазначених критеріїв дає змогу банку отримувати запланований рівень дохідності кредитного портфеля і в результаті цього забезпечувати реалізацію ефективної кредитної політики.

З метою виявлення резервів підвищення ефективності кредитної діяльності за умови запланованого рівня дохідності та допустимого рівня ризику банки оцінюють ефективність кредитної політики. Як правило, ця оцінка здійснюється коефіцієнтним методом шляхом розрахунку та аналізу тенденцій зміни відповідних показників, а також порівняння фактичних показників із запланованими для визначення рівня виконання фінансового плану банку.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2018 року. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71475860>.
2. Осташ С.В. Кредитна політика комерційного банку та оцінка кредитного портфеля банків України / С.В. Осташ // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014. – Випуск 3 (44). – С. 117-121.
3. Золотарьова О.В. Концепція кредитної політики комерційного банку та можливості підвищення її ефективності / О.В. Золотарьова, Ю.В. Півняк, П.Ю. Мартиненко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 9, частина 2. – С. 108-112.

Тисячна С.Д.

студентка,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

На початку двохтисячних років, у поєднанні зі швидкими темпами економічного зростання України, в країні почала закріплюватись галузь страхування життя. Страхувальники приватного сектора почали свою діяльність і відчули ринкову конкуренцію, порівняно з часом, коли у страховому бізнесі домінували тільки страховики державного сектора. Початок цієї нової ери в розвитку страхової галузі свідчить про розповсюдження нових продуктів та каналів дистрибуції, що сприяло її швидкому зростанню [1].

Корені сьогоднішніх проблем в галузі страхування життя виникають з різних факторів, що керують ринком:

- Фактори економічні

Внутрішні економічні умови є одним з найвпливовіших факторів навколишнього середовища. Незалежно від того, наскільки добре керованим